

Lausunto

11.05.2026

Asia: VN/6094/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta (uhka-arvio)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit oma-aloitteisesta tiedonluovutusoikeudesta.

Suomen Fysioterapeutit pitää oma-aloitteista tietojenluovutusoikeutta kannatettavana tilanteissa, joissa on kyse vakavasta terveyttä tai henkeä uhkaavasta väkivallasta. Laissa tulisi kuitenkin määritellä selkeästi miten tulkitaan tietojen välttämättömyys ja miten tietosuoja varmistetaan näissä tilanteissa, jotta tiedonluovutusoikeus ei heikennä potilaiden luottamusta terveydenhuollon ammattihenkilöihin tai järjestelmään.

Kommentit oma-aloitteisesta tiedonluovutusvelvollisuudesta.

Suomen Fysioterapeutit pitää vakavan väkivallan ennaltaehkäisyä tärkeänä tavoitteena, mutta katsoo, ettei ehdotettu ilmoitusvelvollisuus ole siihen tarkoituksenmukainen keino.

Esitys heikentäisi potilassuhteen luottamuksellisuutta, joka on sosiaali- ja terveydenhuollon keskeinen periaate. Esitetty sääntely voisi estää ihmisiä kertomasta terveydenhuollon ammattihenkilöille prosessien kannalta merkittäviä tietoja elämäntilanteistaan tai estää ihmisiä hakeutumasta terveydenhuoltoon ylipäänsä. Tämä voi käytännössä lisätä, eikä ehkäistä vakavan väkivallan riskiä.

Esitys tiedonluovutusvelvollisuudesta siirtäisi kohtuuttoman suuren vastuun yksittäisille sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille. Sote-ammattilaisilla ei ole koulutuksensa tai osaamisensa pohjalta edellytyksiä arvioida väkivallan uhan vakavuutta ja näin ollen ilmoituksen välttämättömyyttä. Esitys vaarantaisi sote-henkilöstön oikeusturvan.

Kommentit poliisin pyynnöstä tapahtuvasta tiedonluovutuksesta.

Poliisin pyynnöstä tapahtuva tiedonluovutus vakavien väkivaltauhkatilanteiden arvioimiseksi on tietyin varauksin kannatettavaa. Toimintamalli on perustellumpi ja tarkempirajaisempi kuin sote-ammattihenkilön oma-aloitteinen ilmoitusvelvollisuus. Tiedonsaantioikeus tulee kuitenkin rajata erittäin tarkasti vain vakaviin terveyttä tai henkeä uhkaaviin tilanteisiin. Luovutettavien tietojen tulee olla välttämättömiä ja ne tulee luovuttaa aina tilanteeseen nähden suppeimmassa mahdollisessa muodossa.

Jotta voidaan varmistaa yhdenmukaiset käytänteet sekä se, ettei tiedonluovutus laajene kattamaan mitään muita tilanteita, tulee laissa määritellä, mitä tietoja voidaan luovuttaa, millä perusteilla ja edellytyksillä sekä missä tilanteissa tietojen luovuttaminen on välttämätöntä.

Tietopyynnöt (poliisi) sekä tiedonluovutus (sote-organisaatiot) tulee rajata koskemaan vain tiettyjä, korkean aseman omaavia henkilöitä. Tietopyyntöä ei voida osoittaa yksittäiselle terveydenhuollon ammattihenkilölle.

Kommentit oikeudesta ilmoittaa työntekijään kohdistuneesta epäilystä rikoksesta.

Palvelunantajan oikeus ilmoittaa poliisille työntekijään kohdistuneesta rikosepäilystä työntekijän pyynnöstä on kannatettava. Tämä parantaa sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden työturvallisuutta.

Muut kommentit.

Suomen Fysioterapeutit korostaa, ettei yksittäiselle terveydenhuollon ammattihenkilölle voida sysätä vastuuta juridista arviointia vaativissa tilanteissa. Heillä ei ole arvion tekemisen edellyttämää koulutusta tai osaamista. Vastuun sysääminen aiheuttaa terveydenhuollon työntekijöille valtavaa eettistä stressiä.

Lisäksi ilmoitusvelvollisuus tällaisenaan heikentäisi potilastietojen salassapitoa ja sitä kautta horjuttaisi ihmisten luottamusta sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja jopa estäisi hoitoon hakeutumisen, joka ennemmin lisää kuin ennaltaehkäisee väkivallan riskiä.

Esitys tulisi vaikuttamaan sote-työntekijöiden työnkuvaan, vastuuseen ja oikeusturvaan tavalla, jonka vaikutuksia ei ole hallituksen esityksessä arvioitu. Esityksen mennessä läpi, vaatii ilmoitusvelvollisuus huomattavasti tarkempaa sääntelyä, käsitteiden määrittelyä sekä koulutusta ja kansallisesti yhteneviä käytänteitä. Lakiesityksen sääntely on tällaisenaan liian yleisluonteista ja jättää liikaa tulkinnanvaraa.

Aalkivi Emmi

